

مدل سطح بندی خدمات پریناتال در استان های تهران و البرز

مرکز تحقیقات مادر، جنین و نوزاد

دانشگاه علوم پزشکی تهران

به سفارش:

اداره سلامت نوزادان

دکتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی

۱۳۹۱-۳۸۹

- دکتر محمد اسماعیل مطلق
- دکتر فاطمه سادات نبیری
- دکتر نسرين چنگیزی
- دکتر مامک شریعت
- دکتر عباس حبیب الهی
- دکتر محمد حیدرزاده
- دکتر لیلا جانانی
- ذبیح اله چهارراهی
- هاجر اعلانی
- نسرين رشیدی جزئی

عنوان و نام پدیدآور	:	مدل سطح بندی خدمات پری ناتال در استان های تهران و البرز مولفان محمد اسماعیل مطلق ... (و دیگران)
مشخصات نشر	:	مرکز تحقیقات مادر، جنین و نوزاد دانشگاه علوم پزشکی تهران به سفارش اداره سلامت نوزادان دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی
مشخصات ظاهری	:	تهران: سیمرغ دانش، ۱۳۹۵.
شابک	:	۱۵۰ ص
وضعیت فهرست نویسی	:	۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۶۶-۴-۹
یادداشت	:	فیبا
موضوع	:	مولفان محمد اسماعیل مطلق ... (و دیگران) فاطمه سادات نیری، نسرين چنگیزی، مامک شریعت، عباس حبیب الهی، محمد حیدرزاده، لیلا جانانی، ذبیح اله چهارراهی، هاجر اعلانی نسرين، رشیدی جزنی.
موضوع	:	داروهد - متابولیسم
موضوع	:	Drugs -- Metabolism
موضوع	:	بچین - اثر داروها
موضوع	:	Fetus -- Effect of drugs on
شناسه افزوده	:	خلق، مدام اسماعیل، ۱۳۳۲ -
شناسه افزوده	:	دانشگاه علوم پزشکی خدمات بهداشتی درمانی تهران. مرکز تحقیقات مادر، جنین و نوزاد
رده بندی کنگره	:	RG۶۰۰
رده بندی دیویی	:	۶۱۸/۳۲
شماره کتابشناسی ملی	:	۴۴۷۸۹۱۷

مدل سطح بندی خدمات پری ناتال در استان های تهران و البرز

ناشر: سیمرغ دانش

تألیف: دکتر محمد اسماعیل مطلق، دکتر فاطمه سادات نیری، دکتر نسرين چنگیزی، دکتر مامک شریعت، دکتر محمد حیدرزاده، دکتر عباس حبیب الهی، دکتر لیلا جانانی، ذبیح اله چهارراهی، هاجر اعلانی، نسرين رشیدی جزنی

نوبت چاپ: اول - ۱۳۹۵

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۹۵۵۶۶-۴-۹

فهرست مطالب

همکاران مشاور و مشارکت کننده در اجرای کار میدانی.....	۲
پیش گفتار	۶
مقدمه	۸
تاریخچه	۹
بیان مسئله و ضرورت اجرای طرح:	۱۲
اهداف	۱۳
روش اجرا	۱۴
مشخصات بزاز جمع آوری اطلاعات و نحوه جمع آوری آن	۱۶
گزارش مراحل اجرای پروژه:	۱۷
منابع	۴۵
پیوست شماره ۱ پیش نویس طرح سطح بندی خدمات مادر و نوزاد.....	۴۷
پیوست شماره ۲	۹۹
پیوست شماره ۳: گزارش عملکرد استان البرز در سال ۱۳۹۵ شرقی	۱۰۵
پیوست شماره ۴	۱۲۸

www.ketaboo.ir

پیش گفتار

منظور از سطح بندی خدمات پرینتال آن است که میزان خطر بارداری و تولد از ابتدای حاملگی سنجیده شود و بر حسب این بر آورد، مادر باردار به نزدیکترین مرکزی که متناسب با میزان خطر به مادر و نوزادش ارائه خدمت کند راهنمایی شود.

بررسی تجربیات جهانی نشان می دهد که کشورهای توسعه یافته از بیش از سه دهه قبل سطح بندی خدمات مادر و نوزاد (پری ناتال) را در دستور کار خود قرار داده اند و در این راستا تجربیات ارزنده ای دارند. مطالعات انجام شده نشان داده است که سطح بندی خدمات مادر و نوزاد چنانچه به درستی طراحی و اجرا گردد می تواند منجر به کاهش مرگ و ناتوانی گروه های ذینفع گردد.

در آمریکا با اجرای برنامه سطح بندی میزان مرگ و میر شیرخواران (IMR) از ۲۵ در هزار تولد زنده به ۱۰ در هزار تولد زنده طی ۱۵ سال کاهش یافت. در ایران هم از سال ۱۱۰۲ انجام پژوهشهای پزشکان نوزادان با توجه به مشکلات نوزادان مخصوصا میزان بالای مرگ و میر آنان بر آن شد که راهی برای کاهش مرگ نوزادان بیابد. نتیجه بررسی ها و تفحص این انجمن به روشنی نشان داد که از مهمترین اقداماتی که در دنیا انجام شده است و در ایران نیز قابل انجام است و منجر به کاهش بسیار چشمگیر مرگ و عوارض در دوره نوزادی می شود، سطح بندی خدمات پری ناتال است.

اهداف برنامه سطح بندی خدمات مراقبت مادر و نوزاد شامل:

- ۱- کاهش مرگ و میر مادران و نوزادان
- ۲- گسترش امکان دسترسی مادر و نوزاد به خدمات تشخیصی و درمانی
- ۳- ارائه خدمات متناسب با مشکلات مادر و نوزاد
- ۴- استفاده بهینه از منابع و امکانات جهت ارتقاء کیفیت خدمت

تاکید مهم سطح بندی خدمات پرینتال، ارتقای پیامدهای سلامت مادر و نوزاد از راه بهبود و ارتقای عدالت در توزیع امکانات و دسترسی عادلانه و به موقع و مناسب به خدمات سلامتی است. تحلیل های انجام شده نشان می دهد که اجرای مناسب برنامه می تواند در جهت تامین اهداف فوق گام مهمی باشد. ضمن آن که در طراحی برنامه بر به حداقل رساندن نیاز به سفر جهت دسترسی به خدمات ضروری و استفاده بهینه از ظرفیتهای کنونی تاکید می شود. برنامه سطح بندی خدمات پری ناتال از طرف انجمن پزشکان نوزادان تدوین و به وزارت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی ارائه گردید و نهایتاً این برنامه از طرف مقام محترم وزارت وقت بهداشت، درمان و آموزش پزشکی در تاریخ ۸۹/۴/۲۹ طی دستورالعمل شماره ۱۵۸۵۳۰ برای اجرا به سراسر کشور ابلاغ شد. ولی این ابلاغ شامل استانهای تهران و البرز نمی شد.

استان تهران دارای مسایل مختص به خود است که دسترسی عادلانه و مطلوب به خدمات را دشوار می سازد. از جمله تراکم جمعیتی، تمرکز امکانات در نقاط خاص، عدم دسترسی به امکانات در نقاط دیگر و همچنین مسئله همپوشانی جغرافیایی سه دانشگاه سبب شده است که سطح بندی خدمات مادر و نوزاد و سیستم ارجاع مناسب دچار مشکلاتی گردد. با توجه به جدایی استان البرز از تهران و ارجاع بیماران این استان به تهران که هنوز ادامه دارد، اجرای سطح بندی خدمات مادر و نوزاد در این دو استان نیز بسیار ضروری می باشد. قطعاً اجرای این برنامه نیازمند صرف زمان و برنامه ریزی جهت تعبیه زیر ساخت های فیزیکی، تجهیزات، نیروی انسانی و مهمتر از همه آموزش در این زمینه می باشد. به این جهت مرکز تحقیقات مادر، جنین و نوزاد دانشگاه علوم پزشکی تهران با قبول سفارش اداره سلامت نوزادان معاونت بهداشت "وزارت مربوطه" اقدام به تدوین نقشه سطح بندی خدمات پری ناتال این دو استان کرد و با همکاری بسیار نزدیک معاونین درمان چهار دانشگاه علوم پزشکی استان تهران و البرز و کارشناسان ایشان و مشارکت دلسوزانه تعداد زیادی از متخصصین زنان، رایما و فوق تخصص های نوزادان دو استان، این مهم به انجام رسید.

امید است با اجرای کامل سطح بندی پری ناتال در این دو استان، در ارتقای سلامت مادران باردار و نوزادان، که جزء گروههای پرخطر و در معرض خطر زیاد مرگ و عوارض ناخواسته است به گروههای دگر جامعه هستند، قدمی برداشته باشیم.

دکتر محمد اسماعیل مطلق

مدیر کل دفتر سلامت جمعیت، خانواده و مدارس

مقدمه :

تا چند دهه قبل نوزادان در کشورهای صنعتی هم وضعیت مطلوبی نداشتند. ولی طی ۵۰ سال گذشته کشورهای مزبور پیشرفت های قابل توجهی در زمینه طب نوزادان داشته اند و توانسته اند مرگ و میر آنان را به نحو چشمگیری کاهش دهند تا حدی که در آن کشورها ادامه حیات برای نوزادانی که با وزن تولد ۵۰۰ گرم و یا کمتر دنیا می آیند، چندان دشوار نیست.

اما در کشور ما علیرغم ارتقای بسیار چشمگیر دانش علوم پزشکی و تکنولوژی لازم در تمام زمینه ها که از گسترش و عمق قابل ملاحظه ای برخوردار شده است، هنوز در بحث ارتقای سلامت نوزادان مشکلات متعددی وجود دارد که جا دارد به فراخور همه ی پیشرفت های پیشگام، برای کاهش مرگ و میر نوزادان و مادران باردار اقداماتی اساسی بعمل آید.

یکی از مهمترین این اقدامات سطح بندی خدمات پریناتال است (۱) که اهداف آن عبارت است از:

۱. کاهش میزان مرگ و میر مادران و نوزادان.
 ۲. تامین امکان دسترسی بهتر مادر و نوزاد به خدمات تشخیصی و درمانی.
 ۳. ارائه خدمات متناسب با مشکلات مادر و نوزاد.
 ۴. استفاده بهینه از منابع و امکانات جهت ارتقای کیفیت خدمت.
- به طور خلاصه منظور از سطح بندی خدمات پریناتال آن است که میزان خطر بارداری و تولد از ابتدای حاملگی سنجیده شود و بر حسب این بر آورد، مادر باردار به نزدیکترین مرکزی که متناسب با میزان خطر به مادر و نوزاد ارائه خدمت کند راهنمایی شود (۱) و به این ترتیب بر اساس نوع خطر مراکز به سه دسته (۱) تقسیم می شوند:
- مراکز ارائه خدمت سطح یک: امکانات ارائه خدمت به مادر و نوزاد با کمترین میزان خطر
- مراکز ارائه خدمت سطح دو: امکانات ارائه خدمت به مادر و نوزاد با خطر متوسط
- مراکز ارائه خدمت سطح سه: امکانات ارائه خدمت به مادر و نوزاد با بالاترین میزان خطر
- (جدول تعاریف پیوست ۱ شده است)

همچنین در این تقسیم بندی، معمولاً مراکز ارائه دهنده ی خدمات سطح ۳، نظارت کامل، مشاوره و هدایت تمام مراکز سطح ۲ و ۱ تحت پوشش خود را بعهده دارند.

در صورتی که در یک ناحیه چند مرکز مراقبت سطح ۳ وجود داشته باشد یکی از آنها بر حسب مکان جغرافیایی یا تکمیل بودن نوع خدمات ارائه شده بعنوان "مرکز ناحیه ای پریناتال" (Perinatal regional center) در نظر گرفته می شود.

تحقیقات نشان داده است که این نحوه ارائه خدمت به میزان زیادی منجر به تحقق اهداف چهار گانه ذکر شده می گردد.